

Huvudman
utbildningsforvaltningen@linkoping.se
Rektor
linda.eklund@linkoping.se

2018-06-01
Dnr 400-2017:7322

Beslut

efter kvalitetsgranskning vid Berzeliussskolans
gymnasium i Linköpings kommun av nyanlända
elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkin-
troduktion

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkintröduktion*. Syftet är att granska huvudmäns och skolors arbete för att ge nyanlända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till Komvux efter språkintröduktion.

De övergripande frågeställningarna är:

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*
2. *I vilken utsträckning arbetar rektorn för:*
 - a) *en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar?*
 - b) *en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?*

Granskningen genomförs i 22 utvalda gymnasieskolor med huvudmän som erbjuder språkintröduktion. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Berzeliusskolans gymnasium, Linköpings kommun, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Berzeliusskolans gymnasium den 11 och 12 april 2018. Besöket genomfördes av utredarna Annika Welinder och Ingrid Jacobsson. Intervjuer med ett urval av elever på språkintröduktion, studie- och yrkesvägledare, rektor och centrala funktioner hos huvudmannen (samordnare för språkintröduktionen) har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Huvudmannen behöver skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och Komvux gällande elevers övergång från språkintröduktion till Komvux. I detta kan till exempel ingå att

skapa kontaktytor mellan språkintröduktion och Komvux men även att lämna relevant information om eleverna till mottagande skolenhet.

- Rektorn behöver se till att skolan har rutiner och strukturer för att ge eleverna möjlighet att ta del av undervisningen på Komvux, i syfte att underlätta elevernas övergång till Komvux.

Skolinspektionens bedömningar

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildning är av god kvalitet. Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens arbete för att den fortsatta utbildningen av elever på språkintröduktion samordnas mellan huvudmannen och skolenheterna huvudsakligen är av god kvalitet, men att den behöver utvecklas i ett avseende.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att huvudmannen behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande område: Huvudmannen behöver skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och Komvux gällande elevers övergång från språkintröduktion till Komvux. I detta kan till exempel ingå att skapa kontaktytor mellan språkintröduktion och Komvux men även att lämna relevant information om eleverna till mottagande skolenhet

Skolinspektionens utredning

Huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar

Granskningen visar att huvudmannen har en beredskap för att kunna möta behovet av olika fortsatta utbildningsvägar för nyanlända elever som går på språkintröduktion. Intervjuad studie- och yrkesvägledare, rektor och samordnaren för språkintröduktionen säger enligt i intervjuerna att huvudmannen har en beredskap att möta detta behov.

Av intervjuer med samordnare, rektor för Berzeliusskolan och studie- och yrkesvägledare samt av inskickad dokumentation framgår att elevernas nivå i svenska som andraspråk avgör vilken nivå eleverna placeras på inom språkintröduktionen. Det finns tre nivåer för elever som läser på språkintröduktion i Linköping, start-, mellan- och fortsättningsnivå. På Berzeliusskolan finns elever som går på mellan- och fortsättningsnivå.

Samordnaren och rektor för Berzeliusskolan uppger att det i kommunen finns en så kallad mottagningsgrupp som har delegation av huvudmannen att placera eleverna på språkintröduktion på de olika skolorna utifrån kartläggningar av elevernas kunskaper. Mottagningsgruppen ansvarar också för grupplaceringen av eleverna på språkintröduktionen. Huvudmannen har tagit fram olika kriterier som gäller för vad eleverna ska uppnå på de olika nivåerna och på så sätt komma vidare till nästa nivå. Rektor uppger att mottagningsgruppens arbete säkerställer att eleverna inte hamnar på fel nivå när de placeras eller riskerar att fastna på en nivå.

Enligt samordnaren finns även en studie- och yrkesvägledare i mottagningsgruppen som arbetar på en mer övergripande nivå. Studie- och yrkesvägledaren i mottagningsgruppen har individuella samtal med alla elever som är på väg till språkintröduktion men kan också ge handledning till studie- och yrkesvägledare på respektive skola. Samordnaren uppger vidare att huvudmannen har skapat en paraplyverksamhet för nyanländas lärande vilket bland annat ska säkerställa att det finns en likvärdighet när det gäller språkintröduktionen på de olika skolorna.

Enligt samordnaren har huvudmannen en progressionstanke för elever på språkintröduktion. Samordnaren uppger att Anders Ljungstedts gymnasium, erbjuder språkintröduktion på startnivå och att eleverna därifrån går vidare till mellan- och fortsättningsnivå. Samordnaren uppger också att placeringen av eleverna på respektive nivå sker i samråd med samordnaren och mottagningsgruppen. Det är enligt samordnaren av största vikt att eleverna hamnar på rätt nivå redan när de börjar språkintröduktionen eftersom det gynnar deras fortsatta utbildningsvägar. Tanken från huvudmannens sida är, enligt samordnaren, att eleverna, efter språkintröduktionen, går vidare till nationella program på någon av kommunens gymnasieskolor eller på SFI, Komvux, yrkesutbildning eller folkhögskola. Samordnaren säger att man från huvudmannens sida försöker hitta olika lösningar för eleverna och uppger att de även ser på andra aktörer som kan vara till hjälp när eleverna ska gå vidare efter språkintröduktionen, exempelvis arbetsförmedlingen. Vidare säger samordnaren också att man från huvudmannens sida strävar efter att behålla eleverna på språkintröduktion och ge dem så mycket utbildning som möjligt så att eleverna går vidare till nationellt program eller Komvux och inte ett annat intröduktionsprogram. Samordnaren säger att hen får nyckeltal gällande eleverna från rektorerna men att arbetet med att göra prognoser ses över för att få en långsiktig överblick. Till sin hjälp i detta arbete har Linköpings kommun tagit hjälp av Linnéuniversitetet. Enligt samordnaren har huvudmannen beredskap för att möta olika behov av utbildningsvägar och det finns även en flexibilitet i beredskapen.

Huvudmannens planerade arbetssätt gällande studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen har planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever och att det bedrivs ett arbete för att, i en kommungemensam handlingsplan, systematisera arbetssätten för studie- och yrkesvägledning för nyanlända elever ytterligare.

Av intervjuer med samordnare, rektor för Berzeliusskolan och studie- och yrkesvägledare samt av inskickad dokumentation framgår att det i huvudmannens *Programplan för språkintröduktion* finns en beskrivning av hur studie- och yrkesvägledning ska genomföras för eleverna på språkintröduktionen i Linköpings kommun och att vägledningen ska vara kontinuerlig och integreras i utbildningen. Enligt samordnaren finns dock i dagsläget inte någon övergripande handlingsplan för arbetet med vägledning av nyanlända elever, men ett arbete med att ta fram detta pågår på övergripande nivå i kommunen.

Enligt samordnaren finns det en arbetsgrupp i kommunen som håller på att ta fram en kommungemensam strategi för vägledning av alla elever i Linköpings kommun och denna ska vara klar i juni 2018. Samordnaren uppger att hen har satt samman ett nätverk som ska ta fram en specifik handlingsplan för vägledning av nyanlända som ett komplement till den övergripande strategin. Nätverket består bland annat av nyckelpersoner inom språkintröduktion som är delaktiga i vägledning av eleverna och tjänstemän från utbildningsförvaltningen. Linköpings kommun har inför Skolinspektionens besök inkommit med dokument gällande uppdraget att ta fram en gemensam strategi för studie- och yrkesvägledning för grundskola/grundsärskola, gymnasieskola/gymnasiesärskola, vuxenutbildning samt arbetsmarknad. Av dokumentet framgår en tidsplan för arbetet enligt vilken ett förslag till gemensam strategi för studie- och yrkesvägledning ska presenteras för nämnden under våren 2018. Inom ramen för detta arbete ska även en del som riktar sig särskilt mot vägledning av nyanlända elever *Insatser för arbetet med nyanlända elever - studie- och yrkesvägledning, tas fram.*

Rektorn för Berzeliusskolan beskriver också arbetet med framtagandet av handlingsplanen för vägledning och säger att arbetet förankras i nätverket för rektorer vid språkintröduktion.

Elevstödjaren beskriver i intervjun att hen är med i nätverket och att tanken är att använda de delar av vägledningen som fungerar bäst på varje skola och att även ta fram ett årshjul för vägledningen för att säkerställa likvärdigheten när det gäller vägledning av eleverna på språkintröduktionen på de olika skolorna.

Huvudmannens uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen följer upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses och att personalen har tillräcklig kunskap för att tillgodose elevernas behov. Studie- och yrkesvägledning följs upp inom ramen för det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet men också genom elevenkäter.

I intervjuerna med såväl samordnaren som rektorn framkommer att huvudmannen tar reda på elevernas åsikter om studie- och yrkesvägledning genom regelbundna elevenkäter. Eleverna på språkintrödnktion svarar på samma kommunenkät som ställs till samtliga gymnasieelever i Linköpings kommun. Enligt huvudmannens representant finns enkäterna översatta till engelska och arabiska och vid behov finns tolk att tillgå för eleverna när de svarar på enkäterna. I enkäten finns specifika frågor som rör vägledning och enligt representant för huvudmannen kan man på så sätt följa upp hur eleverna ser på sin utbildning och vägledning.

Enligt rektorn följer huvudmannen upp att personalen har tillräcklig kunskap för att tillgodose elevernas behov av vägledning genom en bilaga med nyckeltal som ingår i det systematiska kvalitetsarbetet. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet följs även elevhälsoteamets arbete upp, där studie- och yrkesvägledningen är en del.

Huvudmannens arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar vidare att huvudmannen i huvudsak bedriver ett fullgott arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund.

Enligt samordnaren ingår det som en del i vägledningssuppdraget att ge eleverna sådan information att de inte gör studieval som grundar sig på stereotypa föreställningar. Samordnaren säger vidare i intervjun att man från huvudmannens sida ska titta mer på detta område i samband med framtagandet av den nya handlingsplanen för vägledning av nyanlända elever.

Huvudmannens uppföljning och samordning av resurser

Granskningen visar att huvudmannen följer upp och vid behov samordnar resurser för arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Av intervjun med samordnaren framgår att hen har ett tydligt uppdrag att på huvudmannanivå ansvara för nyanländas lärande i Linköpings kommun. Samordnaren redovisar till nämnden vad som görs i verksamheterna och vad som krävs i form av resurser. För att inte systemet ska bli sårbart och avhängigt en person har huvudmannen, på initiativ av samordnaren, nu beslutat att uppföljningen av uppdraget framöver ska lyftas in i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Enligt rektorn för Berzeliuskolan sker huvudmannens uppföljning av språkintröduktionen genom kvalitetsrapporter och kvalitetsseminarier. Rektorn säger också att programplanen för språkintröduktionen revideras kontinuerligt utifrån samordnarens uppdrag. Rektorn uppger vidare att huvudmannen har möjligheter att göra justeringar av resurser vid behov och ger som exempel förändringen av språkintröduktionens organisation 2016. Tidigare var språkintröduktion koncentrerad till en skola men huvudmannen tog beslut att istället förlägga språkintröduktion på fler skolor. Ett annat exempel som ges är att det nu finns en samordnare för språkintröduktion på huvudmannanivå. Rektorns uppfattning är att man från huvudmannens sida satsar mycket på språkintröduktion och hen uppger att en framgångsfaktor för likvärdighet när det gäller språkintröduktion är att det finns en samordnare med ett övergripande ansvar.

Förutsättningar för strukturerade kontakter

Granskningen visar att huvudmannen skapar förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram samt nationella program. Granskningen visar dock att huvudmannen behöver utveckla arbetet med att skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktionen och Komvux när det gäller elevers övergång från språkintröduktionen till Komvux.

Rektorn för Komvux säger i intervjun att hen efterfrågar en rutin från huvudmannens sida gällande hur övergången till Komvux ska gå till och att övergången behöver formaliseras så den blir likvärdig för alla elever på språkintröduktion. Rektorn för Komvux säger vidare att det idag är beroende av vilken studie- och yrkesvägledare eleverna har, vilken information som överlämnas om eleverna vid övergången till Komvux. Ett exempel som ges är att det inte alltid förs över information om vilken nivå i svenska eleverna befinner sig på, vilket uppges kunna medföra att eleverna börjar på en för låg nivå. Rektorn för Komvux säger också att hen inte har varit med och diskuterat med samordnare

och rektorerna från språkin introduktionen om hur de ska ta hand om ungdomarna från "start till mål", något som rektorn efterfrågar.

Rektorn för svenska för invandrare (SFI) säger i intervjun att det är stor skillnad för eleverna att gå på språkin introduktion och på SFI. Exempel som ges är att det är en annan skolkultur och att eleverna på SFI kan vara mycket äldre än de elever som påbörjar sin utbildning direkt efter språkin introduktion. Rektorn för SFI uppger att det finns mycket som kan göras för att överbrygga den skillnaden och på så sätt förbereda eleverna från språkin introduktion inför att de ska börja på SFI, exempelvis genom studiebesök på Komvux och att låta eleverna träffa lärarna som undervisar på SFI. På fråga från Skolinspektionen om språkin introduktionseleverna gör studiebesök på SFI i dagsläget svarar rektor att det inte görs i organiserad form.

Rektorn för Berzeliusskolan säger att det finns ett utvecklingsbehov när det gäller övergången mellan språkin introduktionen och Komvux och SFI. Rektor säger att hen efterfrågar något som knyter ihop verksamheterna för eleverna så att eleverna kan se den röda tråden.

Enligt samordnaren för språkin introduktion sköter varje rektor och studie- och yrkesvägledare kontakterna med Komvux men säger att det är viktigt att även få igång ett nätverk där både språkin introduktion och Komvux är representerade.

Enligt samordnaren fungerar kontakten mellan språkin introduktion och nationella program bra och sker på samma sätt som för kommunens elever i årskurs 9. Bland annat anordnar huvudmannen gymnasimässor och arbetsmässor för eleverna som ska söka till gymnasiet. När det gäller elevers övergång till introduktionsprogram säger samordnaren att man i kommunen så mycket som möjligt arbetar för att försöka få eleverna att gå vidare till nationellt program eller Komvux och inte ett annat introduktionsprogram. Av intervjuer med samordnaren och rektor för Berzeliusskolan finns rektorsnätverk där rektorerna från introduktionsprogrammen träffas samt nätverk för studie- och yrkesvägledare som huvudmannen har initierat.

2a. I vilken utsträckning arbetar rektor för en strukturerad kontakt mellan språkin introduktion och fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att skapa strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, och nationella program bedrivs i huvudsak med god kvalitet utifrån elevernas behov.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver se till att skolan har rutiner och strukturer för att ge eleverna möjlighet att ta del av undervisningen på Komvux, för att på detta sätt underlätta elevernas övergång till fortsatta utbildningsvägar.

Skolinspektionens utredning

Strukturerade kontakter¹

Granskningen visar att det finns en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram samt nationella program utifrån elevernas behov. Granskningen visar vidare att det finns viss kontakt mellan språkintröduktion och Komvux, men att arbetet med att säkerställa en strukturerad kontakt behöver utvecklas för att underlätta elevernas övergång till denna fortsatta utbildningsväg.

Enligt såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren fungerar kontakten mellan språkintröduktion och nationella program bra och sker på samma sätt som för kommunens övriga elever i årskurs 9. Bland annat anordnar huvudmannen gymnasiemässor för eleverna som ska söka till gymnasiet och överlämnande-konferenser utifrån de rutiner som gäller vid elevers övergång till gymnasiet. Eleverna erbjuds också att delta vid gymnasieskolornas så kallade öppet hus och även vid andra aktiviteter som gäller för kommunens niondeklassare. Enligt rektorn ges också alla elever på språkintröduktion möjlighet att göra studiebesök på de nationella gymnasieprogram som de är intresserade av. Enligt studie- och yrkesvägledaren har inte alla elever på språkintröduktion velat delta i dessa aktiviteter. En anledning uppges vara att de elever som är en-

¹ Med strukturerad kontakt avses kontakt som är en del av en *långsiktig medveten strategi* med ett tydligt syfte; att påskynda och underlätta elevers övergång till fortsatt utbildning. I granskningen avses främst strukturerad kontakt på ett organisatoriskt plan som planeras och leds av rektor.

samkommande har känt sig ensamma utan någon vuxen. I dessa fall finns elevstödjaren som ett stöd för eleverna och kan vara med vid de olika aktiviteterna, säger studie- och yrkesvägledaren.

Rektorn uppger att det finns en struktur för övergången från språkinträdning till andra inträdungsprogram och att man inom kommunen har ett gemensamt system där man från skolans sida bland annat lägger in anpassningar och åtgärdsprogram för eleverna. Enligt rektorn har såväl avlämnande som mottagande skola tillgång till informationen. Det finns även ett rektorsnätverk där rektorerna från inträdungsprogrammen träffas och det finns ett samarbete med rektorerna på mottagande skolor. Även mottagningsgruppen har rutiner för dessa övergångar. Rektorn säger att det ännu inte har funnits elever som gått vidare till inträdungsprogram men att det eventuellt kan bli aktuellt inför nästa läsår.

Rektorn för Berzeliusskolan säger i intervjun att det finns viss kontakt med Komvux, men att eleverna inte ser den röda tråden mellan utbildningarna. Rektorn menar att man från skolornas sida behöver ge eleverna en bild av Komvux, så att eleverna förstår vad Komvux och SFI är och hur det fungerar. På så sätt, menar rektorn, skulle elevernas motivation öka. Rektorn säger också att hen ser ett behov av någon form av ungdomssatsning från SFI:s sida och en utbildningsform som hänger ihop mellan språkinträdning och SFI och Komvux. Detta eftersom det är svårt för eleverna, som är vana att läsa flera ämnen på språkinträdning, att börja på SFI där det enbart är undervisning i svenska samt att SFI inte upplevs som ett lockande alternativ. Rektorn säger vidare att det finns ett utvecklingsbehov kring samarbetet mellan språkinträdningen och Komvux. Ett exempel som rektorn ger är att Komvux skulle kunna ha undervisning även på Berzeliusskolan. Enligt rektorn skulle fördelarna med en sådan organisation vara att övergångarna skulle bli enklare för eleverna och det skulle även att ta bort otryggheten för eleverna.

Studie- och yrkesvägledaren säger i intervjun att det är svårt att få till studiebesök för eleverna på Komvux eftersom de finns på många skolor, men att man från skolans sida försöker att genomföra studiebesök i samarbete med elevstödjaren. Studie- och yrkesvägledaren uppger att det förs diskussioner både vad gäller att utveckla studiebesöken och om att personal från Komvux skulle komma till språkinträdning och informera om verksamheten. Vidare uppger studie- och yrkesvägledaren att eleverna tidigare har fått information om Komvux på Jobb- och kunskapstorget, men att det samarbetet inte finns längre.

Social inkludering

Granskningen visar att rektorn bedriver ett arbete för att möjliggöra social inkludering mellan elever på språkintröduktion och eleverna på de nationella programmen på skolan.

Enligt eleverna så träffar de elever från andra program på skolan när de har idrott, på raster och vid olika aktiviteter på skolan. En elev beskriver också hur de på samhällskunskapen har träffat elever från andra program och intervjuat dem. Eleverna uttrycker att de är nöjda med de träffar som finns. En elev berättar att hans klass vid ett tillfälle träffat elever från ett annat program och pratat om den svenska skolan och att hen hade önskat göra det igen.

Rektorn på Berzeliusskolan uppger att man från skolans sida anordnar träffar mellan olika elevgrupper och ger exempel på samläsning, temadagar och sociala aktiviteter. Rektor säger att skolans uppfattning är att de sociala aktiviteterna upplevs som positiva, men att det ibland kan vara svårt att uppmuntra eleverna att delta. Ett exempel som rektorn ger på temadag är en gemensam dag på skolan om näthat.

2b. I vilken utsträckning arbetar rektor för en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns långsiktiga planering av nyanlända elevers studie- och yrkesvägledning samt arbetet med att motverka att eleverna gör begränsade val utifrån kön eller social och kulturell bakgrund bedrivs med god kvalitet.

Skolinspektionens utredning

Rektors långsiktiga planering

Granskningen visar att rektorn har en långsiktig planering av nyanlända elevers studie- och yrkesvägledning.

Alla intervjuade elever uppger att de har fått vägledning av studie- och yrkesvägledare vid flera tillfällen, både enskilt och i grupp. Eleverna säger att de har fått tillräcklig vägledning inför framtida val, av såväl studie- och yrkesvägledare som av elevstödjaren. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren säger enigt att de uppfattar att eleverna får studie- och yrkesvägledning som motsvarar deras behov.

Studie- och yrkesvägledaren beskriver hur vägledningen genomförs och att det i uppdraget ingår att ge vägledning till elever på såväl mellannivå som på fortsättningsnivå. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen träffar eleverna både individuellt och i grupp. Enligt studie- och yrkesvägledaren så läggs information som rör vägledning, bland annat filmer och annat informationsmaterial, ut på elevernas lärplattform och att det där finns en särskild sida som enbart handlar om vägledning. Rektorn säger också att det finns vägledningsmaterial som är översatt på olika språk t.ex. information om de olika nivåerna på språkintroduktion samt att det finns tillgång till tolk vid behov. Rektorn lyfter också vikten av att vid vägledningen lägga tid på att förklara och förtydliga ord och begrepp för eleverna som är typiska för den svenska skolan.

Studie- och yrkesvägledaren beskriver sitt samarbete med elevstödjaren som mycket gott och att deras respektive uppdrag är tydliga. Studie- och yrkesvägledaren och elevstödjaren uppger att de träffas regelbundet och stämmer av frågor från eleverna. Om elevstödjaren får frågor från eleverna som hen inte kan svara på så kontaktas studie- och yrkesvägledaren som svarar utifrån sin profession. Elevstödjaren säger också att hen kan hjälpa eleverna med praktiska göromål när det gäller exempelvis att söka information på nätet om olika utbildningsvägar.

När det gäller fördelningen av ansvaret för studie- och yrkesvägledningen säger rektorn för Berzeliusskolan att studie- och yrkesvägledarens och elevstödjarens respektive uppdrag är tydligt. Enligt rektorn finns en centralt framtagen arbetsbeskrivning för elevstödjaren och uppdraget kan sedan anpassas efter elevgruppens behov.

Både studie- och yrkesvägledaren och rektor beskriver att de har ett mycket tätt samarbete och att de har möten kontinuerligt. På dessa möten diskuteras vägledning av eleverna kontinuerligt och där diskuteras också enskilda elevers behov av vägledning för att få en samlad bild av behovet. Rektorn uppger att hon följer upp arbetet med studie- och yrkesvägledning genom de veckovisa mötena. Studie- och yrkesvägledaren och rektorn är också med i skolans elevhälsoteam.

Framgångsfaktorer som lyfts av såväl rektor för Berzeliusskolan som av studie- och yrkesvägledare är att studie- och yrkesvägledaren på skolan har lång erfarenhet av vägledning av nyanlända elever och att det finns tillgång till studie- och yrkesvägledning, som är öronmärkt för eleverna på språkinstruktionen. Ytterligare en framgångsfaktor som såväl rektor för Berzeliusskolan som av studie- och yrkesvägledare framhåller är ett nära samarbete och en bra kommunikation mellan studie- och yrkesvägledaren och rektorn för Berzeliusskolan.

Rektors arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att rektorn bedriver ett arbete för att motverka att eleverna gör begränsade val utifrån kön eller social och kulturell bakgrund.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att det ingår i hens vägledningssuppdrag att jobba med dessa frågor och på så sätt medvetandegöra eleverna. Studie- och yrkesvägledaren säger i intervjun att det förekommer att elever gör val som grundar sig på exempelvis kön eller social bakgrund och att hen får reda på hur eleverna tänker kring sådana val i diskussioner och då kan bemöta elevernas tankar. Enligt studie- och yrkesvägledaren kan hen se att dessa diskussioner börjar ge resultat och ger som exempel att det skett en förändring när det gäller pojkars inställning till vårdyrken och att det är fler pojkar som nu är intresserade av och söker till vård- och omsorgsprogrammet. Enligt studie- och yrkesvägledaren följer hen upp elevernas fortsatta studieval muntligt med rektor.

Rektorn för Berzeliusskolan säger att hen har svårt att uttala sig om eleverna gör val utifrån kön eftersom de endast har haft två flickor per årskurs sedan starten 2016 och att det därför är svårt att dra några slutsatser. Rektorn menar att ett sätt att motverka stereotypa studieval är att samtliga elever på språkinstruktionen ges möjlighet att läsa 12 ämnen vilket medför att fler studievägar blir möjliga. Rektorn säger också att studie- och yrkesvägledaren samt elevstödarna visar andra utbildningar och jobb än de som eleverna efterfrågar, för att på så sätt komma ifrån elevernas eventuella förutfattade meningar om vissa yrken. Rektorn uppger också att hen genom samtal med studie- och yrkesvägledaren informerar sig om att denne informerar eleverna brett om studievägar och yrken.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 3 december 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017: 7322) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto

Beslutsfattare

Annika Welinder

Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/nyanlanda-elevers-fortsatta-utbildningsvagar-efter-sprakintroduktion/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Linköpings kommun har omkring 156 000 invånare. Utbildningsförvaltningen ansvarar för förskoleverksamhet, grundskola och fritidshem, gymnasieskola, särskola, vuxenutbildning samt jobb- och kunskapstorget. Förvaltningen leds av en utbildningsdirektör och det finns en skolchef som ansvarar för gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning, särskild undervisning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. På utbildningsförvaltningen finns sedan 2016 en samordnare för språkintröduktion och utvecklingsledare för nyanländas lärande. Det finns 18 gymnasieskolor i Linköpings kommun, både kommunala och fristående.

Språkintröduktion i Linköping har ett huvudspår som är uppdelat i tre nivåer; start, mellan och fortsättning. Linköpings kommuns skolchef beslutar om kraven för de respektive nivåerna och det är elevens kunskaper i svenska som avgör vilken nivå eleven placeras på. När eleven har uppnått kraven för respektive nivå går eleven vidare till nästa nivå. Studie- och yrkesvägledningen ska vara kontinuerlig och integrerad i utbildningen.

Berzeliusskolans gymnasium erbjuder utbildning på naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet samt intröduktionsprogrammet språkintröduktion. På skolan finns även individuellt alternativ och gymnasiesärskola. De elever som går på språkintröduktion på Berzeliusskolan är placerade där utifrån att de har en god progression och de ska ha uppnått mellannivå när de börjar på skolan. Elevernas kunskaper i svenska som andraspråk avgör vilken nivå de hamnar på. Startnivån finns enbart på Anders Ljungstedts gymnasium.

Vid besökstillfället går det 44 elever på språkintröduktion, fördelat på tre klasser. På Berzeliusskolan finns en studie- och yrkesvägledare som arbetar riktat mot eleverna på språkintröduktionen och även en så kallad elevstödjare som har visst vägledande uppdrag. På Berzeliusskolans språkintröduktion finns en rektor.

Bilaga 2: Rättslig reglering mm

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 § skollagen

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. 12a § skollagen

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 2 § skollagen

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

15 kap. 5 § skollagen

Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

15 kap. 8 § skollagen

Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

17 kap. 3 § skollagen

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med språkin introduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning

17 kap. 4 § skollagen

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever. Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Övriga introduktionsprogram (t ex språkintröduktion) ska utformas för en enskild elev.

17 kap. 7 § skollagen

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

29 kap. 2 § 1 st. och 2 st. 1 och 2 skollagen

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

29 kap 3 § 1 st. skollagen

De personer som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

6 kap. 8 § 3 st. gymnasieförordningen

Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling

Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev som avslutat ett introduktionsprogram har en plan för och tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller uppnår en förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samarbeta med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och eleverna.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 447

Språkintröduktion syftar till att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Skolverkets allmänna råd om Utbildning för nyanlända elever (s. 14) (SKOLFS 2016:2)

I Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever framhålls att huvudmannen regelbundet bör förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till bestämmelserna om den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att vid behov kunna omfördela resurserna mellan skolenheterna. Huvudmannen bör också ha en långsiktig planering för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, samt skapa rutiner för att följa upp att detta arbete fungerar på skolenheterna och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder.

Skolverkets allmänna råd om Arbete med studie- och yrkesvägledning. (s. 11 och 32), (SKOLFS 2013:180)

I Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning framhålls att vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval (t.ex. praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation). Vidare framhålls att nyanlända elever behöver få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen behöver skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkinträdning och Komvux gällande elevers övergång från språkinträdning till Komvux. I detta kan till exempel ingå att skapa kontaktytor mellan språkinträdning och Komvux men även att lämna relevant information om eleverna till mottagande skolenhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver se till att skolan har rutiner och strukturer för att ge eleverna möjlighet att ta del av undervisningen på Komvux, i syfte att underlätta elevernas övergång till Komvux.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: